

บทที่ ๕

การศึกษาเปรียบเทียบความคิดเรื่องการจำแนกชนชั้นมนุษย์ของเพลโตและ ในพระไตรปิฎก

ความนำ

การเปรียบเทียบในความคิดต่างๆเกิดขึ้นจากธรรมชาติของการแสวงหาความรู้ของมนุษย์ การเปรียบเทียบเป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งในการแสวงหาความรู้ของมนุษย์ เมื่อบุคคลมีความรู้หรือความเชื่ออย่างใดอย่างหนึ่งอยู่ในใจ แต่เมื่อบุคคลนั้นได้พบกับความรู้ความเข้าใจหรือความเชื่อที่ต่างไป การเปรียบเทียบเพื่อการตัดสินใจในสิ่งนั้นย่อมเกิดขึ้น หรือเมื่อมนุษย์พบคำตอบต่อปัญหาที่เขาสนใจมากกว่า ๑ คำตอบ การเปรียบเทียบในคำตอบต่าง ๆ นั้นย่อมเกิดขึ้น ซึ่งกล่าวได้ว่าการตัดสินใจในเรื่องๆหนึ่งของมนุษย์นั้น การเปรียบเทียบได้เข้ามามีบทบาทอยู่มาก

การที่มีการกล่าวว่ามนุษย์แต่ละคนมีโลกทรรศน์ที่แตกต่างกัน ย่อมหมายความว่าแม้แต่ละคนจะยอมรับในเรื่องใดเรื่องหนึ่งตรงกัน แต่ก็มีทรรศนะแตกต่างกันมากบ้างน้อยบ้าง ไม่อาจตรงกันได้ทุกประการ ความแตกต่างกันเช่นนี้ก็เนื่องมาจากการเลือกของแต่ละคน และเป็นที่น่าสนใจได้ว่าในการเลือกนี้จะต้องอาศัยการเปรียบเทียบซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติเป็นอุปกรณ์¹

การศึกษาเปรียบเทียบในความคิด โดยส่วนใหญ่เป็นการเปรียบเทียบความคิดที่เกิดในวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เช่น การเปรียบเทียบความคิดของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากับเพลโต พระเยซูกับคานธี สปีโนซากับเวทันทะ ซึ่งการเปรียบเทียบจะเป็นการเปรียบเทียบก็ต่อเมื่อได้

---

¹ วิจิตร เกิดวิศิษฐ์, "การศึกษาปรัชญาด้วยวิธีเปรียบเทียบ," วารสารธรรมศาสตร์ ๑๐,๑ (มีนาคม ๒๕๒๔): ๓.

มีการเปรียบเทียบเนื้อหาของความคิดที่มีแล้ว และเนื้อหาของการเปรียบเทียบจะสมบูรณ์ขึ้นก็เมื่อมีการเปรียบเทียบกันอย่างครบถ้วนมากขึ้น ซึ่งวิธีการในการศึกษาเปรียบเทียบความคิดที่เกิดขึ้นในบริบทที่ต่างกัมนั้นได้อาศัยวิธีการสังเกตความคล้ายคลึงและความแตกต่างเป็นหลักในการเปรียบเทียบ

การเปรียบเทียบความคิดเรื่องการแบ่งชนชั้นของมนุษย์ : เพลโต-พระไตรปิฎก

จากการศึกษาความคิดเรื่องการแบ่งชนชั้นมนุษย์ของเพลโตและในพระไตรปิฎก มีประเด็นลักษณะความคล้ายคลึงและความแตกต่างที่สำคัญ ดังนี้

๑. แนวความคิดเรื่องการจำแนกชนชั้นมนุษย์ที่ปรากฏในคัมภีร์ “อุดมรัฐ” ของเพลโต และใน “พระไตรปิฎก” ของพุทธศาสนานั้น ไม่ได้เป็นจุดมุ่งหมายโดยตรงหรือการแสดงแนวความคิดโดยตรงของเพลโตและสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในเรื่องการแบ่งชนชั้นมนุษย์ กล่าวคือ

จุดเริ่มต้นของการจำแนกชนชั้นมนุษย์ของเพลโตนั้น เมื่อพิจารณาตามคัมภีร์จะพบว่า มีจุดมุ่งหมายเบื้องต้นในการหาความหมายของ “ความยุติธรรม” กล่าวคือ เพลโตได้สร้างนครรัฐอุดมคติขึ้นมา โดยแบ่งคนในนครเป็น ๓ ชั้นตามลักษณะศิลปะหรือความชำนาญของหน้าที่ตามธรรมชาติในแต่ละชนชั้นโดยมีหลักการเรื่องความถนัดตามธรรมชาติเป็นสาระสำคัญในการจำแนก ซึ่งรัฐที่จะยุติธรรมได้นั้นจะต้องเป็นรัฐที่มีผู้ปกครองเป็นราชาปราชญ์โดยที่มนุษย์ในสังกัดชนชั้นอื่นๆจะต้องทำตามหน้าที่ของตนโดยไม่ก้าวร้าวหน้าที่ของชนชั้นอื่น ซึ่งลักษณะการแบ่งชนชั้นมนุษย์ตามแนวความคิดของเพลโตที่ปรากฏตามคัมภีร์ “อุดมรัฐ” นั้นจึงเป็นผลจากการหาความหมายให้กับ “ความยุติธรรม” มากกว่าที่จะเป็นเจตนาเริ่มแรกของเพลโตหรือเจตนาตรงในการแบ่งชนชั้นมนุษย์

สำหรับการจำแนกชนชั้นตามที่ปรากฏในพระไตรปิฎกนั้น จุดเริ่มต้นที่ก่อให้เกิดการจำแนกชนชั้นนั้นเป็นไปเพื่อผลของการอธิบายถึงลักษณะบุคคลที่จะเข้าใจในธรรมอันพิเศษที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ว่าจะมีมนุษย์คนไหนที่จะสามารถเข้าใจในธรรมอันพิเศษนี้ได้บ้าง ซึ่งลักษณะการจำแนกชนชั้นมนุษย์ที่ปรากฏในพระไตรปิฎกนี้จึงเป็นไปเพื่อผลของการเผยแผ่พุทธศาสนามากกว่าที่จะเป็นเจตนาในการจำแนกโดยตรง

จะเห็นว่าแนวความคิดเรื่องการแบ่งชนชั้นของเพลโตและในพระไตรปิฎกจึงไม่ใช่แนวความคิดที่มีความมุ่งหมายโดยตรงในการแสดงแนวความคิดเรื่องชนชั้นของมนุษย์ แต่แนวความคิดทั้งสองได้อาศัยแนวความคิดเรื่องชนชั้นมนุษย์เพื่อผลในการแสวงหาคำตอบให้กับประเด็นปัญหาแนวความคิดของตน

นอกจากนั้นหากพิจารณาถึงเป้าหมายของการแสดงแนวความคิดของทั้งสองแนวความคิดนี้ พบว่า แนวความคิดของเพลโตในเรื่องชนชั้นมนุษย์และการจัดการกับชนชั้นต่างๆ ในนครรัฐนั้นเป็นเพียงแนวความคิดอุดมคติที่เพลโตไม่ได้นำไปปฏิบัติจริงเป็นลักษณะของชุมชนในจิตใจ ในขณะที่แนวความคิดในพระไตรปิฎกนั้น สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้นำมาปฏิบัติจริงในลักษณะสังคมพุทธศาสนา ซึ่งกล่าวได้ว่า แนวความคิดทั้งสองมีความแตกต่างในแง่ของเป้าหมายของการแสดงแนวความคิด กล่าวคือ แนวความคิดของเพลโตนั้นเป็นเพียงแนวความคิดโดยเพลโตไม่ได้ลงมือปฏิบัติให้เกิดนครรัฐอุดมคติที่ว่านี้ ในขณะที่แนวความคิดทางพระไตรปิฎกนั้นสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ลงมือปฏิบัติโดยการสร้างสังคมสงฆ์ขึ้นมาซ้อนกับสภาพสังคมของอินเดียขณะนั้น โดยมีหลักการเรื่องความเท่าเทียมของมนุษย์เป็นสาระสำคัญของสังคมสงฆ์

๒. แนวความคิดเรื่องการจำแนกชนชั้นมนุษย์ของเพลโตและในพระไตรปิฎก ต่างเกิดขึ้นโดยมีความแตกต่างกับกระแสสังคมหรือบริบทของสังคมขณะนั้น กล่าวคือ

แนวความคิดของเพลโตได้แบ่งมนุษย์เป็น ๓ ชนชั้น และให้ความสำคัญกับชนชั้นปราชญ์ในฐานะของผู้ปกครองรัฐ ซึ่งในขณะนั้นสังคมเอเธนส์เป็นสังคมที่มีการปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยเอเธนส์อันหมายถึงการปกครองโดยประชาชนทั่วไป ในขณะที่แนวความคิดของเพลโตนั้นไม่นิยมการปกครองโดยประชาชนเพราะเห็นว่าประชาชนโดยส่วนใหญ่นั้นไม่มีคุณภาพเพียงพอต่อการทำการปกครอง ผู้ที่สมควรเป็นผู้ปกครองต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ซึ่งหมายถึงเป็น

ราชาปรัชญา (Philosopher King) ซึ่งจะเห็นว่า แนวความคิดของเพลโตในเรื่องการจำแนกชนชั้น และความสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นต่างๆ มีความแตกต่างกับระบบความคิดหรือบริบทสังคมขณะนั้น ที่นิยมการปกครองระบอบประชาธิปไตย

สำหรับแนวความคิดเรื่องการจำแนกชนชั้นมนุษย์ในพระไตรปิฎกที่มีการจำแนกมนุษย์เป็น ๔ ชนชั้นนั้น ก็ปรากฏความแตกต่างกับบริบทของสังคมขณะนั้นเช่นกัน กล่าวคือ แนวความคิดการจำแนกชนชั้นมนุษย์ที่ปรากฏในพระไตรปิฎกได้ให้ความสำคัญของการจำแนกที่ระดับความสามารถของมนุษย์ในการทำความเข้าใจในธรรมอันพิเศษอันเป็นลักษณะธรรมชาติของมนุษย์แต่ละคน โดยไม่ให้ความสำคัญกับลักษณะระบบวรรณะอันเป็นรากฐานสังคมแต่อย่างใด รวมทั้งยังได้วิพากษ์ระบบวรรณะว่าเป็นความเข้าใจผิดและเป็นการแสวงหาประโยชน์ของคนบางคน ซึ่งโดยแท้จริงวรรณะเป็นเรื่องของการแบ่งงานกันทำในสังคมเมื่อเกิดการรวมตัวของมนุษย์เป็นสังคม นอกจากนั้นสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังได้แสดงถึงความเท่าเทียมกันตามธรรมชาติของมนุษย์แต่ละคน ไม่มีมนุษย์คนไหนที่จะเกิดมามีความพิเศษกว่ามนุษย์ผู้อื่น ความแตกต่างระหว่างมนุษย์ที่จะพึงมีได้จะเป็นความแตกต่างของการทำความเข้าใจในธรรมอันพิเศษเท่านั้น จะเห็นได้ว่าการจำแนกชนชั้นมนุษย์ที่ปรากฏในพระไตรปิฎกจึงมีลักษณะที่แตกต่างกับบริบทสังคมในขณะนั้นที่ยึดถือระบบวรรณะเป็นสาระสำคัญของการจัดระบบสังคม รวมถึงการจัดระเบียบการปกครอง

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าลักษณะการแบ่งชนชั้นมนุษย์ที่ปรากฏในความคิดทั้งของเพลโตและในพระไตรปิฎกนั้นมีความแตกต่างและเป็นการท้าทายสังคมในขณะนั้นในลักษณะของการแสดงหรือต่อสู้ทางความคิดระหว่างอำนาจและความรู้ (Power and Knowledge) ซึ่งหมายถึง ทั้งสองแนวความคิดมีลักษณะของการปฏิรูประบบสังคมแฝงอยู่ ซึ่งลักษณะแนวความคิดทั้งสองต่างอาศัยการสอนการให้เหตุผลในการเผยแพร่และการเผยแพร่แนวความคิด โดยสังคมและผู้เสียประโยชน์ในขณะนั้นเป็นเสมือนคู่ต่อสู้ในการเผยแพร่และเผยแพร่แนวความคิดทั้งสอง ดังเช่น การที่พราหมณ์บางคนในสมัยพุทธองค์ได้โจมตีสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่าเป็นพวกต่ำ พวกไล่น ไม่ควรทำความเคารพ ทำการดูถูกเหยียดหยาม กีดกันไม่ให้เกิดการเผยแพร่ศาสนาแก่ผู้เลื่อมใส

หรือการที่โสกราตีสต้องถูกตัดสินประหารชีวิตโดยศาลเมืองเอเธนส์² อันแสดงให้เห็นถึงความไม่พอใจของความคิดหลักของสังคมที่แนวความคิดทั้งสองนี้ได้ขัดแย้ง

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่าทั้งสองแนวความคิดต่างเกิดขึ้นท่ามกลางความแตกต่างของกระแสสังคม การเผยแพร่และเผยแพร่แนวความคิดทั้งสองต่างขัดแย้งกับสังคมและแนวความคิดหลักของสังคมขณะนั้น โดยลักษณะแนวความคิดของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ขัดแย้งหรือสร้างความไม่พอใจกับแนวความคิดของศาสนาพราหมณ์ และแนวความคิดของเพลโต(โสกราตีส)ขัดแย้งกับแนวความคิดหลักของสังคมเอเธนส์

๓. แนวความคิดเรื่องการจำแนกชนชั้นมนุษย์ของเพลโตและในพระไตรปิฎก ได้ใช้เกณฑ์การจำแนกจากความสามารถจากลักษณะธรรมชาติของมนุษย์แต่ละคนโดยที่รัฐหรือสังคมไม่ได้มีส่วนสำคัญในการแบ่งหรือจำแนกชนชั้นแต่อย่างใด กล่าวคือ

แนวความคิดในการแบ่งชนชั้นมนุษย์ของเพลโตนั้น อาศัยเกณฑ์การแบ่งชนชั้นจากการศึกษาโดยผ่านการสอบคัดเลือกและการเฝ้าสังเกตเพื่อให้ความถนัดของมนุษย์แต่ละคนได้คลี่คลายปรากฏออกมา ซึ่งหมายความว่า การแบ่งชนชั้นนี้เกิดขึ้นจากความสามารถของตัวมนุษย์แต่ละคนที่จะมีความถนัดตามธรรมชาติในลักษณะใด สังคมและรัฐมีหน้าที่เพียงการจัดกาให้เกิดการจำแนกและการรักษาชนชั้นแต่ละชนชั้นให้บริสุทธิ์หรือเกิดความถูกต้องของการสังกัดชนชั้นเท่านั้น สังคมและรัฐไม่ได้เป็นผู้ตัดสินการสังกัดชนชั้นของมนุษย์แต่ละคน การสังกัดชนชั้นของมนุษย์แต่ละคนเป็นผลจากความสามารถของมนุษย์แต่ละคนเอง โดยที่การสอบคัดเลือกและการเฝ้าสังเกตนั้นเป็นเพียงหลักเกณฑ์ที่จะทำให้ความถนัดตามธรรมชาติของมนุษย์แต่ละคนปรากฏออกมาอันจะนำมาซึ่งการแบ่งชนชั้นของมนุษย์ได้

สำหรับแนวความคิดเรื่องการจำแนกชนชั้นมนุษย์ในพระไตรปิฎกนั้น อาศัยการแบ่งจากลักษณะความสามารถในการทำความเข้าใจในธรรมอันพิเศษที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ ซึ่งหมายถึง การที่มนุษย์แต่ละคนจะสังกัดในชนชั้นใดนั้น เป็นผลจากตัวมนุษย์แต่ละคนในการทำความเข้าใจในธรรมอันพิเศษนั้นๆ ชนชั้นวรรณะ รัฐหรือสังคมไม่ได้มี

² โปรดดู Plato, Apology.

ส่วนในการจำแนกแต่อย่างใด การสังกัดชนชั้นของมนุษย์แต่ละคนเป็นผลจากระดับความสามารถในการรับรู้และเข้าใจในธรรมชาติพิเศษของมนุษย์แต่ละคนโดยธรรมชาติพิเศษที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เปรียบเสมือนเครื่องมือในการทำให้เกิดความแตกต่างในหมู่มนุษย์อันจะนำไปสู่ลักษณะที่สามารถจะจำแนกชนชั้นมนุษย์ได้

ดังนั้นลักษณะเกณฑ์การแบ่งหรือการจำแนกชนชั้นมนุษย์ทั้งของเพลโตและในพระไตรปิฎกจึงต่างเป็นไปตามความสามารถของมนุษย์แต่ละคน สังคมหรือรัฐไม่ได้มีส่วนสำคัญในการจำแนกแต่อย่างใด การสังกัดชนชั้นของมนุษย์แต่ละคนจึงเป็นผลจากความสามารถของตัวมนุษย์ผู้นั่นเอง

๔. การจำแนกชนชั้นมนุษย์ของเพลโตและในพระไตรปิฎกต่างแสดงให้เห็นถึงลักษณะความเสมอภาคเท่าเทียมกันในเบื้องต้นตามธรรมชาติของมนุษย์แต่ละคนในแง่ของความเป็นมนุษย์ กล่าวคือ

การแบ่งชนชั้นมนุษย์ของเพลโตนั้นได้แสดงให้เห็นถึงธรรมชาติของมนุษย์ที่ว่าเมื่อมนุษย์แต่ละคนถือกำเนิดขึ้นมาแล้วมีสภาพที่ไม่ต่างกัน ไม่สามารถที่จะแยกแยะหรือแสดงให้เห็นความแตกต่างได้ การจำแนกชนชั้นมนุษย์ต้องอาศัยการศึกษาเพื่อให้เกิดการคลี่คลายลักษณะความถนัดตามธรรมชาติของมนุษย์แต่ละคนให้ออกมา อันจะนำไปสู่การจำแนกชนชั้นมนุษย์ตามลักษณะความถนัดตามธรรมชาติของมนุษย์ผู้่นั้นได้ ซึ่งการสังกัดชนชั้นของมนุษย์นั้นไม่จำเป็นที่การสังกัดชนชั้นของมนุษย์แต่ละคนจะต้องเป็นไปตามการสืบตระกูลหรือเป็นไปตามชนชั้นของบิดามารดา เด็กที่เกิดมาจากผู้ปกครองที่เป็นปราชญ์อาจเป็นมนุษย์ในสังกัดชนชั้นผู้ผลิตการพาณิชย์ได้ เช่นเดียวกันเด็กที่เกิดมาจากตระกูลผู้ผลิตการพาณิชย์สามารถที่จะเป็นมนุษย์ในสังกัดชนชั้นปราชญ์ได้ ซึ่งหมายความว่าลักษณะการสังกัดชนชั้นของมนุษย์แต่ละคนนั้นไม่ได้เป็นสิ่งที่เกิดติดตายตัว กล่าวคือ ลักษณะธรรมชาติของมนุษย์แต่ละคนนั้นไม่ได้มีความแตกต่างกันจากการสืบสายโลหิตหรือสืบตระกูล แต่ลักษณะความแตกต่างที่มนุษย์แต่ละคนจะพึงมีได้ก็คือ ความแตกต่างในเรื่องความถนัดตามธรรมชาติของมนุษย์แต่ละคนซึ่งส่งผ่านความสามารถในการใช้สมองหรือความสามารถในการศึกษาของมนุษย์แต่ละคน อันจะนำไปสู่ความแตกต่างที่จะทำให้เกิดการจำแนกชนชั้นมนุษย์

ในส่วนของการจำแนกชนชั้นมนุษย์ในพระไตรปิฎกนั้นได้แสดงให้เห็นถึงความเท่าเทียมกันของมนุษย์แต่ละคนอย่างเด่นชัด กล่าวคือ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจผิดและการใช้อย่างผิดความหมายในเรื่องการแบ่งวรรณะ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้อธิบายว่าวรรณะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการแบ่งหน้าที่กันทำในสังคมเท่านั้น แต่คนในยุคหลังนำมาใช้อย่างผิดๆซึ่งเป็นไปเพื่อประโยชน์ของคนบางกลุ่ม โดยมนุษย์แต่ละคนนั้นต่างเกิดมาในลักษณะเดียวกัน เกิดมาจากมารดา(เพศหญิง)เหมือนกัน ไม่มีมนุษย์คนไหนที่เกิดมาแปลกแตกต่างกับมนุษย์ผู้อื่น มนุษย์โดยธรรมชาติแล้วทุกคนล้วนเท่าเทียมกัน มีความเสมอภาคกัน ซึ่งสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้อนุญาตให้บุคคลในทุกวรรณะสามารถเข้ามานับถือและบรรพชาในพุทธศาสนาได้ โดยความแตกต่างของมนุษย์ที่จะพึงมีอันจะนำไปสู่การจำแนกชนชั้นมนุษย์ได้นั้นเป็นเรื่องของระดับความสามารถในการทำความเข้าใจในธรรมอันพิเศษเท่านั้น ความแตกต่างจากการสืบวรรณะหรือชาติตระกูลไม่ได้เป็นประเด็นในการแสดงความแตกต่างของมนุษย์หรือเป็นประเด็นในการจำแนกชนชั้นมนุษย์แต่อย่างใด

การจำแนกชนชั้นมนุษย์ของเพลโตและในพระไตรปิฎกจึงมีลักษณะที่สะท้อนให้เห็นถึงความเท่าเทียมกันตามธรรมชาติของมนุษย์แต่ละคนในแง่ของความเป็นมนุษย์ เพราะถึงแม้ว่าแนวความคิดของเพลโตที่ปรากฏในคัมภีร์ “อุดมรัฐ” จะมีลักษณะที่บ่งบอกถึงการจำแนกชนชั้นอย่างเด่นชัดรวมทั้งแสดงให้เห็นความแตกต่างของมนุษย์แต่ละชนชั้นอย่างเด่นชัดรวมทั้งในนครรัฐอุดมคติที่มีลักษณะการไม่นิยมในความเสมอภาคของมนุษย์ในแง่ของการเป็นผู้ปกครองในระบอบประชาธิปไตยเอเธนส์ และนำไปสู่ระบอบการปกครองโดยราชาปราชญ์นั้น ซึ่งจุดนี้อาจกล่าวได้ว่าแนวความคิดของเพลโตนั้นมีลักษณะที่ไม่ได้ยกย่องสรรเสริญความเสมอภาคหรือความเท่าเทียมของมนุษย์ แต่เมื่อพิจารณาจากแง่มุมของหลักเกณฑ์การแบ่งชนชั้นมนุษย์แล้ว ซึ่งมนุษย์ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการสอบหรือการเผ่าสังเกตุเพื่อการสังกัดชนชั้นโดยไม่มีสถานะของการสืบตระกูลเป็นปัจจัยส่งเสริมหรือกีดกันในการสังกัดชนชั้นของมนุษย์แต่ละคน ลักษณะการสังกัดชนชั้นของมนุษย์แต่ละคนจึงเป็นผลจากความสามารถในการใช้สมองของมนุษย์แต่ละคน ดังนั้นจึงไม่อาจกล่าวได้ว่าแนวความคิดของเพลโตนั้นแสดงให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมกันของมนุษย์โดยธรรมชาติ เพราะถึงแม้เพลโตจะยืนยันถึงลักษณะความแตกต่างของความถนัดตามธรรมชาติของมนุษย์แต่ละคน แต่ลักษณะความแตกต่างของความถนัดตามธรรมชาตินี้ก็ไม่ได้เกิดจากตัวรัฐหรือเกิดจากระเบียบสังคมแต่อย่างใด ซึ่งต่างจากพวกที่อ้างความเป็นสมมติเทพหรืออ้างถึงความเป็นองค์อธิปัตย์ที่มีการสืบอำนาจโดยชาติตระกูล เพราะในจำพวกนี้ได้ก่อให้เกิด

ลักษณะความไม่เท่าเทียมของมนุษย์โดยการจัดการของสังคมและระบอบการปกครอง ไม่ได้เป็นการจัดการแบ่งชนชั้นที่เป็นผลโดยตรงจากตัวมนุษย์แต่ละคนที่มีความเสมอภาคในแง่ของการเป็นมนุษย์ ซึ่งหมายความว่า การจำแนกชนชั้นมนุษย์ของเพลโตนั้นไม่ได้ยึดติดกับตัวรัฐหรือระบอบการปกครองของรัฐแต่ยึดติดที่ตัวมนุษย์แต่ละคนเป็นหลักเกณฑ์สำคัญในการจำแนกชนชั้นมนุษย์ อันเป็นผลให้มนุษย์แต่ละคนมีความเท่าเทียมกันตามธรรมชาติในแง่ของความเป็นมนุษย์

หรือตามลักษณะการจำแนกในพระไตรปิฎกจะก่อให้เกิดการแบ่งมนุษย์เป็น ๔ ชนชั้น แต่ลักษณะดังกล่าวก็เป็นผลจากตัวมนุษย์แต่ละคนเอง สังคมหรือรัฐไม่ได้มีความสัมพันธ์หรือสำคัญแต่อย่างใด การที่มนุษย์แต่ละคนจะสังกัดในชนชั้นใดก็เป็นผลจากตัวมนุษย์แต่ละคน และมนุษย์ทุกคนก็สามารถที่จะเข้าสังกัดในชนชั้นใดก็ได้ถ้าหากสามารถเป็นผู้รับรัฐธรรมนูญอันพิเศษได้ตามแต่ละระดับของชนชั้นนั้น ซึ่งสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้เปิดโอกาสให้กับมนุษย์ทุกคนไม่ว่ามนุษย์ผู้นั้นจะถูกจัดให้สังกัดในวรรณะใดก็ตาม และเมื่อมนุษย์แต่ละคนเข้ามาสู่สังคมของพุทธศาสนา ไม่ว่ามนุษย์ผู้นั้นจะมาจากชนชั้นวรรณะใด มนุษย์เหล่านั้นย่อมเสมอกัน อันแสดงให้เห็นว่าสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ยกย่องความเท่าเทียมของมนุษย์เป็นสาระสำคัญของแนวความคิดทั้งในส่วนของความคิดทางศาสนาและในส่วนของความคิดเกี่ยวกับมนุษย์

ดังนั้น ลักษณะการจำแนกชนชั้นของเพลโตและในพระไตรปิฎกจึงมีลักษณะที่ยกย่องความเท่าเทียมตามธรรมชาติของมนุษย์ทั้งสองแนวความคิดและมีการกล่าวถึงลักษณะความถนัดตามธรรมชาติของมนุษย์ทั้งสองแนวความคิด โดยแนวความคิดของเพลโตนั้นกล่าวถึงลักษณะความถนัดตามธรรมชาติในแง่ของหน้าที่ในสังคมของมนุษย์แต่ละคน ในขณะที่ลักษณะความถนัดตามธรรมชาติของมนุษย์ในความหมายของพระไตรปิฎกเป็นความหมายในแง่ของระดับความสามารถในการรับรู้และเข้าใจในธรรมอันพิเศษของมนุษย์แต่ละคน ซึ่งนำที่จะส่งผลถึงลักษณะการทำหน้าที่ในสังคมของมนุษย์แต่ละคน เพราะลักษณะความแตกต่างของระดับการทำความเข้าใจในธรรมอันพิเศษย่อมหมายถึงความแตกต่างในการดำเนินชีวิตของมนุษย์แต่ละคนซึ่งจะส่งผลสู่การประพฤติปฏิบัติตนภายในสังคมของมนุษย์และคน ดังเช่น การที่พุทธศาสนามีหลักคำสอนให้แก่บุคคลประเภทต่างๆ ในสังคม เป็นหลักธรรมคำสอนแก่พ่อค้า ทาส กษัตริย์ เป็นต้น

✓ ๕. ลักษณะการจำแนกชนชั้นมนุษย์ของเพลโตและในพระไตรปิฎก ได้เปิดโอกาสให้ มนุษย์สามารถที่จะเปลี่ยนการสังกัดชนชั้นของตนเอง ซึ่งอาจมีความมุ่งหมายแฝงให้มนุษย์ได้เกิด การพัฒนาตนเอง กล่าวคือ

จากลักษณะการแบ่งชนชั้นมนุษย์ของทั้งสองแนวความคิดที่ไม่ได้ผูกยึดติด กับลักษณะชาติตระกูลหรือชนชั้นวรรณะที่มนุษย์ผู้นั้นเคยสังกัดหรือชนชั้นวรรณะหรือชาติตระกูล ที่บิดา-มารดาของมนุษย์ผู้นั้นสังกัด รวมทั้งลักษณะการสังกัดชนชั้นมนุษย์ที่ส่วนใหญ่เป็นผลจาก ตัวมนุษย์แต่ละคนเอง ทำให้มนุษย์ทุกคนจึงมีโอกาสในการที่จะสังกัดในชนชั้นต่างๆ มีโอกาสที่จะเปลี่ยนแปลงการสังกัดชนชั้นต่างๆ หรือมีโอกาสในการเปลี่ยนแปลงการสังกัดชนชั้นที่ต่างจาก บิดามารดาได้ กล่าวคือ

ตามแนวความคิดของเพลโตนั้น การที่มนุษย์คนหนึ่งจะสังกัดในชนชั้นใดนั้น จะเป็นไปตามลักษณะความถนัดตามธรรมชาติของมนุษย์คนนั้น โดยลักษณะความถนัดตาม ธรรมชาติของมนุษย์แต่ละคนอันนำมาซึ่งการแบ่งชนชั้นนั้นวัดได้โดยการสอบคัดเลือกและการเฝ้า สังเกตเพื่อให้ลักษณะความถนัดตามธรรมชาติของมนุษย์ผู้นั้นได้คลี่คลายออกมา อันจะนำไปสู่ ลักษณะที่สามารถจะแบ่งชนชั้นมนุษย์ได้ ซึ่งรัฐ สังคมหรือความเชื่อของสังคมไม่ได้มีส่วนในการ กำหนดการสังกัดชนชั้นของมนุษย์แต่อย่างใด รัฐเป็นเพียงผู้ก่อให้เกิดการแบ่งชนชั้นเท่านั้นแต่ไม่ ใช้นำกำหนดว่ามนุษย์คนใดควรอยู่ในสังกัดชนชั้นใด ทำให้มนุษย์ทุกคนมีโอกาสในการสังกัดชน ชั้นทุกชนชั้นได้ เพราะชนชั้นของมนุษย์นั้นไม่ได้เป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด การสังกัดชนชั้นของ มนุษย์เกิดขึ้นในภายหลังและเป็นผลจากตัวมนุษย์แต่ละคนในการแสดงความถนัดตามธรรมชาติ ของตนให้ปรากฏ ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นเสมือนสิ่งล่อให้มนุษย์พยายามที่จะเปลี่ยนแปลงการ สังกัดชนชั้นของตนด้วยความเชื่อของเพลโตที่ว่า ชีวิตที่สูงส่งจริงๆ คือชีวิตที่ใฝ่หาการเป็นผู้รัก ความรู้ ดังนั้นมนุษย์ทุกคนจึงควรที่จะมุ่งเข้าหาการเป็นผู้รักความรู้โดยเปิดโอกาสให้มนุษย์ทุกคน สามารถที่จะเข้าสู่สังกัดของชนชั้นผู้รักความรู้ได้โดยไม่มีข้อจำกัดใดๆนอกเหนือจากความสามารถ ของตัวมนุษย์แต่ละคน

สำหรับแนวความคิดในพระไตรปิฎกนั้น การที่มนุษย์คนหนึ่งจะสังกัดในชน ชั้นใดนั้นอาศัยเกณฑ์การแบ่งจากระดับความสามารถในการทำความเข้าใจในธรรมอันพิเศษที่ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เป็นสำคัญ ปัจจัยอื่น ๆ ไม่ได้มีส่วนสัมพันธ์กับการแบ่งชนชั้น

มนุษย์แต่อย่างใด ซึ่งจากหลักการดังกล่าวทำให้มนุษย์ทุกคนสามารถที่จะสังกัดได้ในทุกชนชั้นตามแต่ระดับความสามารถในการทำความเข้าใจในธรรมอันพิเศษของตัวมนุษย์แต่ละคน อันจะส่งผลให้มนุษย์สามารถที่จะพัฒนาตนเพื่อสังกัดในชนชั้นที่สูงขึ้นได้ ซึ่งจุดนี้อาจกล่าวได้ว่า แนวความคิดการแบ่งชนชั้นมนุษย์ที่ปรากฏในพระไตรปิฎกจึงมีลักษณะที่เปิดโอกาสในการพัฒนาตนเองของมนุษย์ และเปิดโอกาสในการปรับเปลี่ยนชนชั้นของมนุษย์ให้สังกัดในชนชั้นที่สูงขึ้น

ซึ่งลักษณะการเปิดโอกาสให้มนุษย์สามารถพัฒนาตนเองได้นั้น ย่อมส่งผลต่อสังคมของมนุษย์ เพราะเมื่อมนุษย์มีความต้องการในการสังกัดชนชั้นผู้รักความรู้ตามแนวความคิดของเพลโต และการเป็นมนุษย์ผู้ที่สามารถเห็นธรรมที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ได้อย่างถ่องแท้ นั้น ย่อมหมายความว่ามนุษย์ผู้นั้นสามารถที่จะรักษาหรือจัดการสังคมนั้นๆ ให้มีความยุติธรรมได้ ดังเช่นการที่พระเจ้าอโศกมหาราชกระทำตนในลักษณะที่มุ่งสู่การเป็นผู้ไฝ่หาธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และเลิกทำการขยายอาณาจักรโดยการสงครามและหันมาขยายอาณาจักรทางธรรมแทน

๖. ลักษณะการจำแนกชนชั้นมนุษย์ของเพลโตและในพระไตรปิฎก มีความแตกต่างในแง่ของการตีความความหมายโดยตรงตามลายลักษณ์อักษร แต่ในนัยแฝงมีความมุ่งหมายในลักษณะที่ใกล้เคียงกัน กล่าวคือ

หากพิจารณาในแง่ของเกณฑ์การแบ่งชนชั้นมนุษย์ที่เพลโตอาศัยเกณฑ์การแบ่งชนชั้นมนุษย์จากการสอบและการเผ่าสังเกตโดยผ่านทางการศึกษา ขณะที่การแบ่งชนชั้นมนุษย์ในพระไตรปิฎกนั้นอาศัยเกณฑ์การแบ่งจากระดับความเข้าใจในธรรมอันพิเศษของมนุษย์แต่ละคน ซึ่งในลักษณะเบื้องต้นนี้กล่าวได้ว่ามีลักษณะใกล้เคียงกันในแง่ที่การแบ่งชนชั้นมนุษย์ตามแนวความคิดทั้งสองนั้นอาศัยหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้สมองของมนุษย์ แต่ตามแนวความคิดของเพลโตนั้น นอกจากเกณฑ์ปัจจัยในเรื่องการศึกษาแล้วยังเกี่ยวข้องกับเกณฑ์เรื่องของอายุและระยะเวลาของการสอบและการเผ่าสังเกต ในขณะที่การแบ่งชนชั้นที่ปรากฏในพระไตรปิฎกนั้นไม่ได้มีเกณฑ์เรื่องอายุเข้ามาเกี่ยวข้อง ทำให้ลักษณะการสังกัดชนชั้นมนุษย์ของเพลโตกีดข้อจำกัดในเรื่องเกณฑ์อายุ ซึ่งทำให้มนุษย์ทุกคนไม่สามารถที่จะเปลี่ยนชนชั้นได้โดยอิสระ ในขณะที่การสังกัดชนชั้นมนุษย์ในความหมายของพระไตรปิฎกสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงได้ในตลอดเวลาเพราะเกณฑ์การแบ่งนั้นไม่ได้ผูกยึดติดกับตัวอายุของมนุษย์แต่อย่างใด

แต่ทั้งนี้หากพิจารณาในความมุ่งหมายที่แท้จริงแล้ว เกณฑ์การแบ่งชนชั้นมนุษย์ของเพลโตที่มีเกณฑ์เรื่องอายุเข้ามาเกี่ยวข้องนั้น คงไม่ใช่สาระสำคัญของการแบ่งชนชั้นมนุษย์เท่ากับการทำให้ความถนัดตามธรรมชาติของมนุษย์แต่ละคนได้แสดงออกมา ซึ่งลักษณะเกณฑ์การแบ่งชนชั้นมนุษย์ดังที่เพลโตกล่าวนั้น น่าที่จะเป็นการตอบคำถามในแง่ที่เกี่ยวกับลักษณะการที่จะทำให้ความถนัดตามธรรมชาติของมนุษย์แต่ละคนได้คลี่คลายออกมา ซึ่งสาระสำคัญน่าจะอยู่ที่ผลของการจำแนก ความหมายของการจำแนก และความมุ่งหมายแฝงของการจำแนก

๗. ความแตกต่างที่สำคัญของแนวความคิดเรื่องการแบ่งชนชั้นมนุษย์ของเพลโตและในพระไตรปิฎก แนวความคิดในพระไตรปิฎกนั้นได้ยกย่องความเท่าเทียมของมนุษย์ทั้งก่อนการแบ่งชนชั้นและหลังการแบ่งชนชั้นตลอดจนโอกาสในการสังกัดชนชั้นของมนุษย์ ในขณะที่แนวความคิดของเพลโตนั้นมีลักษณะที่ไม่ได้ยกย่องความเท่าเทียมของมนุษย์โดยตลอดอย่างเด่นชัด กล่าวคือ

แนวความคิดตามพระไตรปิฎกนั้น ไม่ว่ามนุษย์ผู้นั้นจะมาจากตระกูลใดหรือในระบบวรรณะใดก็ตามก็สามารถที่จะเข้ามาสู่พุทธศาสนาได้ และเมื่อมาอยู่ในพุทธศาสนาแล้วต่างถือว่าเท่าเทียมกันไม่ว่าผู้นั้นจะมาจากชนชั้นวรรณะใด การส่งพระภิกษุออกไปประกาศพระพุทธรศาสนาที่ไม่ได้เลือกชั้นวรรณะทุกคนมีสิทธิได้ศึกษาธรรม และทุกคนมีสิทธิในการปกครองสงฆ์เช่นกัน

ในขณะที่แนวความคิดของเพลโตนั้นมีลักษณะที่แฝงความไม่เสมอภาคของมนุษย์อยู่ กล่าวคือ แม้ว่าเพลโตจะได้ให้โอกาสมนุษย์ทุกคนในการที่จะสังกัดในชนชั้นใดก็ได้ตามแต่ลักษณะสภาพความถนัดตามธรรมชาติของมนุษย์ผู้นั้น แต่การสังกัดชนชั้นของเพลโตนั้นนอกจากจะมีเงื่อนไขเรื่องเวลาเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งทำให้ลักษณะการสังกัดชนชั้นของเพลโตไม่ได้เป็นการเปิดโอกาสอย่างเสรีในเรื่องเวลาแล้ว ภายหลังจากที่มนุษย์แต่ละคนสังกัดในชนชั้นต่าง ๆ นั้น แนวความคิดของเพลโตได้ยกย่องชนชั้นปราชญ์เป็นพิเศษในฐานะของผู้ปกครองรัฐ และไม่นิยมการปกครองโดยประชาชนทั่วไปหรือมนุษย์ในชนชั้นผู้รักในกามสุข กล่าวคือ การแบ่งชนชั้นของเพลโต

นั้น ในท้ายที่สุดได้นำมาซึ่งความไม่เสมอภาคของมนุษย์แต่ละคนในแง่ของการเป็นผู้ปกครองของมนุษย์ เพราะการเป็นผู้ปกครองในความหมายของเพลโตคือการเป็นมนุษย์ในสังกัดชนชั้นผู้รักความรู้หรือชนชั้นปราชญ์เท่านั้น ชนชั้นอื่นไม่มีคุณภาพเพียงพอที่จะทำการปกครองให้เกิดความยุติธรรมในรัฐได้ และนอกจากนั้นเมื่อมนุษย์แต่ละคนผ่านการสอบและการเฝ้าสังเกตจนได้สังกัดชนชั้นแล้ว การที่จะปรับเปลี่ยนชนชั้นของมนุษย์แต่ละคนนั้น ดูเหมือนจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ในนครรัฐอุดมคติ เพราะการจะสังกัดในชนชั้นใดในนครรัฐอุดมคติอาศัยเกณฑ์การจำแนกชนชั้นจากผลของการศึกษาผ่านการสอบและการเฝ้าสังเกตของมนุษย์แต่ละคนโดยมีเงื่อนไขเรื่องเกณฑ์อายุมาเกี่ยวข้องในการจัดการสอบและการเฝ้าสังเกต ซึ่งทำให้การที่มนุษย์คนหนึ่งจะทำการปรับเปลี่ยนชนชั้นจากชนชั้นที่ตนสังกัดอยู่ จึงเป็นเรื่องที่ไม่น่าจะเป็นไปได้

ซึ่งหมายถึง แนวความคิดเรื่องการแบ่งชนชั้นในพระไตรปิฎกนั้นได้กล่าวถึงความเท่าเทียมของมนุษย์ในทุกขั้นตอน ตั้งแต่ลักษณะมนุษย์ตามธรรมชาติ การมีโอกาสในการปรับเปลี่ยนการสังกัดชนชั้นของมนุษย์ ในขณะที่ลักษณะแนวความคิดเรื่องการแบ่งชนชั้นมนุษย์ของเพลโตนั้นได้แสดงถึงความเท่าเทียมของมนุษย์ในแง่ของความเป็นมนุษย์ตามธรรมชาติ โดยให้โอกาสในการพัฒนาการสังกัดชนชั้นมนุษย์ตามแต่ลักษณะความถนัดตามธรรมชาติอันเกี่ยวข้องกับเกณฑ์อายุ ซึ่งทำให้โอกาสของการพัฒนาการสังกัดชนชั้นนั้นไม่สามารถที่จะกล่าวได้ว่าเป็นการเปิดโอกาสให้มนุษย์ทุกคนได้ปรับเปลี่ยนการสังกัดชนชั้นมนุษย์อย่างแท้จริง

แต่ในขณะเดียวกันหากเปรียบเทียบในแง่ของความเท่าเทียมของมนุษย์ตามธรรมชาติ ย่อมกล่าวได้ว่าแนวความคิดของเพลโตและในพระไตรปิฎกมีลักษณะการยกย่องความเท่าเทียมของมนุษย์ตามธรรมชาติเช่นเดียวกัน เพราะจากลักษณะการจำแนกชนชั้นมนุษย์ของทั้งสองแนวความคิดที่ไม่ได้ยึดติดกับเกณฑ์อื่นใดในการจำแนกนอกจากตัวมนุษย์ผู้นั้นเอง ซึ่งทำให้สามารถตีความได้ว่า ปัจจัยที่จะก่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างมนุษย์ด้วยกันนั้นเป็นผลจากตัวมนุษย์ผู้นั้นเอง ปัจจัยอื่นๆไม่ได้มีความสำคัญหรือความสัมพันธ์ในการจำแนกแต่อย่างใด โดยในส่วนของเพลโตนั้นปัจจัยที่จะก่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างมนุษย์ด้วยกันจะแสดงออกผ่านทางลักษณะความถนัดตามธรรมชาติของมนุษย์แต่ละคนที่เป็นผลจากลักษณะการมีไตรลักษณ์จิตของมนุษย์แต่ละคนอันเป็นผลให้เกิดความแตกต่างของมนุษย์ในสามจำพวกใหญ่ด้วยกัน และในส่วนของพระไตรปิฎกจะแสดงออกผ่านทางลักษณะความสามารถในการรับรู้และทำความเข้าใจ

ในธรรมอันพิเศษที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ซึ่งส่งผลให้เกิดลักษณะความแตกต่างในหมู่มนุษย์อยู่เสมอซึ่งจำพวกด้วยกัน

สรุป

การศึกษาเปรียบเทียบความคิดเรื่องการจำแนกชนชั้นของเพลโตและในพระไตรปิฎก ได้อาศัยการสังเกตในความคล้ายคลึงและความแตกต่างเป็นหลักในการเปรียบเทียบแนวความคิด ซึ่งเกิดขึ้นในบริบทที่ต่างกัน โดยทั้งสองแนวความคิดมีความคล้ายคลึงในแง่ที่ยกย่องความเสมอภาคของมนุษย์ในแง่ของความเป็นมนุษย์ที่ไม่มีมนุษย์คนใดจะเกิดมาด้วยความพิเศษจากการสืบตระกูลหรือสืบชนชั้น โดยมนุษย์จะมีความแตกต่างกันเพียงความถนัดตามธรรมชาติและความสามารถในการใช้สมอง (การทำความเข้าใจ, การศึกษา) ของมนุษย์แต่ละคน ซึ่งลักษณะดังกล่าวทำให้เกิดแบ่งชนชั้นมนุษย์ได้ และเป็นการแบ่งชนชั้นที่น่าจะไม่มีอคติใดๆแฝงอยู่เพราะปัจจัยสำคัญในการทำให้เกิดการแบ่งนั้นมีมนุษย์แต่ละคนเป็นส่วนสำคัญ โดยเพลโตได้แบ่งชนชั้นมนุษย์เป็น ๓ ชนชั้นตามลักษณะความถนัดตามธรรมชาติของมนุษย์แต่ละคน และสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้แบ่งมนุษย์เป็น ๔ จำพวกตามลักษณะความสามารถในการทำความเข้าใจในธรรมอันพิเศษ ซึ่งจะเห็นได้ว่าลักษณะการแบ่งชนชั้นทั้งของเพลโตและสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้นมีเกณฑ์การแบ่งที่ไม่ยึดติดกับลักษณะอื่นใดนอกเหนือจากตัวมนุษย์แต่ละคน โดยแนวความคิดของเพลโตนั้นจะเป็นไปตามลักษณะความถนัดตามธรรมชาติของมนุษย์แต่ละคน และแนวความคิดของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้นจะเป็นไปตามระดับความสามารถในการรับรู้และเข้าใจในธรรมอันพิเศษของมนุษย์แต่ละคนเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง ซึ่งจากลักษณะดังกล่าว ทำให้รัฐ สังคม แนวความคิดความเชื่อของสังคมไม่ได้มีส่วนสัมพันธ์หรือความสำคัญต่อการแบ่งชนชั้นแต่อย่างใด การแบ่งชนชั้นจะขึ้นกับตัวมนุษย์เป็นหลัก

แต่ทั้งนี้ลักษณะการแบ่งชนชั้นของทั้งสองแนวความคิดมีข้อสังเกตประการหนึ่งคือ แนวความคิดการแบ่งชนชั้นของเพลโตที่อาศัยการสอบและการเผ่าสังเกตเป็นเกณฑ์นั้น จะทำให้ผู้ปกครอง รัฐ สังคมเข้ามามีบทบาทในการแบ่งชนชั้นมนุษย์ในแง่ของการเป็นผู้จัดการสอบและ

การเฝ้าสังเกต ซึ่งจุดนี้หากพิจารณาตามความคิดของเพลโตที่รัฐมีผู้ปกครองเป็นราชาปราชญ์ก็ คงไม่น่าที่จะมีปัญหาเพราะผู้ปกครองราชาปราชญ์นั้นจะต้องทราบและกระทำตามความถูกต้อง อย่างที่สุดเพื่อรักษาคุณภาพของแต่ละชนชั้นให้ตรงตามความถนัดตามธรรมชาติอย่างที่สุดเพื่อ ผลของการเป็นนครรัฐที่ยุติธรรม แต่หากพิจารณาจากสภาพความเป็นจริง แนวความคิดนี้ย่อมมี โอกาสที่จะถูกบิดเบือนได้ เพราะมนุษย์เมื่อมีโอกาสย่อมที่จะบิดเบือนการสอบและการเฝ้าสังเกต ได้ ทำให้การแบ่งชนชั้นมนุษย์มีข้อสงสัยถึงลักษณะความถนัดตามธรรมชาติที่แท้ของมนุษย์แต่ ละคนที่เป็นผลจากการสอบหรือการเฝ้าสังเกตโดยมีรัฐหรือผู้ปกครองเป็นผู้กระทำ การ ซึ่งหาก พิจารณาเปรียบเทียบกับแนวความคิดการแบ่งชนชั้นมนุษย์ในพระไตรปิฎกที่อาศัยลักษณะการทำ ความเข้าใจในธรรมอันพิเศษที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสรู้เป็นเกณฑ์ในการจำแนกนั้น ทั้งสองแนวความคิดมีความคล้ายคลึงในแง่ที่ลักษณะเกณฑ์การจำแนกมีความเป็นนามธรรมที่ไม่ อาจจำแนกชนชั้นมนุษย์ได้โดยตรง จำเป็นต้องอาศัยเกณฑ์เพื่อให้ความแตกต่างระหว่างมนุษย์ แต่ละคนปรากฏออกมา ซึ่งเกณฑ์การแบ่งชนชั้นมนุษย์ในพระไตรปิฎกมีการกล่าวถึงปัจจัยใน การแบ่งอันหมายถึงความเข้าใจในธรรมอันพิเศษที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ ในขณะที่เกณฑ์การแบ่งของเพลโตมีการกล่าวถึงเกณฑ์การแบ่งคือลักษณะวิชาที่ทำการศึกษาและ ลักษณะการสอบโดยมีเกณฑ์เวลาเข้ามาเกี่ยวข้อง³ ซึ่งจุดนี้อาจกล่าวได้ว่าเกณฑ์หรือโอกาสใน การสังกัดชนชั้นในพระไตรปิฎกนั้นมีความยืดหยุ่นมากกว่าเพราะมนุษย์ในทุกวัยสามารถที่จะ เปลี่ยนแปลงชนชั้นได้ ในขณะที่การแบ่งชนชั้นของเพลโตมีการจำกัดเรื่องเวลาทำให้มนุษย์ไม่ สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงชนชั้นของตนหากเลยเกณฑ์กำหนดในเรื่องเวลา

แต่หากพิจารณาจากลักษณะการปิดบังซ่อนเร้นความจริงตามลักษณะการสนทนา ของโสกราตีสและการเขียนของเพลโต อาจทำให้พิจารณาในความมุ่งหมายแฝงของการแบ่งชน ชั้นมนุษย์ของเพลโตได้ว่าจะมีความมุ่งหมายในการเปิดโอกาสให้มนุษย์ได้พัฒนาตนเอง เพราะจาก การอ้างถึงลักษณะความถนัดตามธรรมชาติของมนุษย์แต่ละคนที่เป็นผลให้มนุษย์แต่ละคนสังกัด ในชนชั้นใดๆนั้น การสังกัดชนชั้นของมนุษย์จึงเป็นเรื่องของตัวมนุษย์เองซึ่งลักษณะดังกล่าวย่อม ส่งผลต่อโอกาสของมนุษย์ในการสังกัดชนชั้นใดๆและเป็นการเปิดโอกาสให้มนุษย์ได้ปรับเปลี่ยน ชนชั้นได้ เนื่องจากลักษณะการสังกัดชนชั้นจะเป็นผลโดยตรงจากตัวมนุษย์ นอกจากนั้นเมื่อเพล โตเชื่อว่าชีวิตที่ดีและสูงส่งคือชีวิตของการเป็นผู้รักความรู้ซึ่งจะนำความยุติธรรมมาสู่ตนเองและ

³ ไปรอดตุ บทที่ ๓, หน้า ๕๑.

สังคม เพลโตก็น่าที่จะมีความต้องการให้มนุษย์โดยส่วนใหญ่สามารถที่จะพัฒนาตนเองให้เข้าใกล้ชีวิตการเป็นผู้รู้ความรู้อันได้เพื่อผลของความยุติธรรมที่จะเกิดทั้งต่อตนเองและสังคม โดยในส่วนของ การจำแนกชนชั้นในพระไตรปิฎก จากลักษณะการเปิดกว้างให้มนุษย์ทุกคนสามารถที่จะศึกษาธรรมอันพิเศษได้ย่อมหมายความว่าสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเปิดโอกาสให้มนุษย์ทุกคนสามารถที่จะพัฒนาตนเองได้เพื่อผลสูงสุดในการหลุดพ้นจากความทุกข์ทางโลกรวมทั้งผลในแง่ของการหลุดพ้นความทุกข์จากสภาพเลวร้ายของระบบที่ดำรงอยู่ ดังนั้น ลักษณะเกณฑ์การแบ่งชนชั้นของทั้งสองแนวความคิดซึ่งอาศัยเพียงตัวมนุษย์แต่ละคนในการทำการจำแนกชนชั้นมนุษย์จึงเป็นเสมือนเครื่องมือที่แสดงให้เห็นว่ามนุษย์ทุกคนนั้นมีโอกาสในการพัฒนาความเป็นมนุษย์ของตนเอง โดยไม่จำเป็นที่จะต้องพิจารณาองค์ประกอบอื่นๆในการพัฒนาตนเอง เช่น ไม่จำเป็นที่จะต้องสร้างเงื่อนไขเรื่องการสืบตระกูล ผิพรรณ เพศ หรือลักษณะหน้าที่ทางสังคมมาเป็นเงื่อนไขในการพัฒนาความเป็นมนุษย์ของมนุษย์แต่ละคน